सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी सहभागिताले पारेको प्रभाव

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, शिक्षाशास्त्र संकाय स्नातकोतर तह (एम. एड.) द्वितीय वर्षको

शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन मूल विषयको **(Ed. 598)**

आंशिक आवश्यकता पूरागर्न

तयार पारिएको

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता :

लक्ष्मीप्रसाद सापकोटा
रोल नं. : १४३/०६१ /०६२
त्रि.वि. द नं. : २७७०१/८९
परीक्षा रोल नं. : २१४००४६

शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थाप विभाग
सुकुना वहुमूखी क्याम्पस
इन्द्रपुर, मोरङ्ग

२०६६

सिफारिस - पत्र

यस सुकुना बहुमुखी क्याम्पस शिक्षा सास्त्र संकाय अन्तर्गत शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विभागको द्वितीय वर्षका विद्यार्थी श्री लक्ष्मीप्रसाद सापकोटाले **"सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी सहभागितले पारेको प्रभाव"** शिर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो निर्देशनमा रही तयार पार्नु भएको हो । निजबाट तयार पारिएको यस सोधपत्र प्रति म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्यांकनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

सहायक प्राध्यापक खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल

शोध निर्देशक

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस, इन्द्रपुर

मोरङ

मिति : २०६७/ ५/५

स्वीकृति पत्र

यस सुकुना बहुमुखी क्याम्पस शिक्षासास्त्र संकाय अन्तर्गत शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विभागको द्वितीय वर्षका विद्यार्थी श्री लक्ष्मीप्रसाद सापकोटाले **"सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी सहभागिताले पारेको प्रभाव"** शिर्षकको शोधपत्र मुल्यांकन गरी शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विषयको स्नातकोत्तर तह (M.Ed.) को उपाधिको निम्ति स्वीकृत गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

क.स	नाम	पद	हस्ताक्षर
१.	लक्ष्मीकुमार श्रेष्ठ	विभागीय प्रमुख	....
२	खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल	शोध निर्देशक	....
३ .	हेमराज ढकाल	वाह्य परीक्षक	....

मिति : २०६७/६/२२

कृतज्ञता

प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्नका लागि सुकुना वहुमुखी क्याम्पस, इन्द्रपुर मोरङ्ग शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विभागले **"सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी सहभागिताले पारेको प्रभाव"** विषयमा शोधकार्य गर्ने स्वीकृति दिएर मेरो चाहनालाई प्रोत्साहित गरेकोमा म सम्वन्धित विभागमा कार्यरत श्रद्धेय गुरुहरु श्री लक्ष्मी कुमार श्रेष्ठ, सहायक क्याम्पस प्रमुख श्री पीत कुमार श्रेष्ठ, खगेन्द्र प्र. लुइँटेल, गणेश दाहाल लगायत सम्पूर्ण गुरुहरुमा हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरु खगेन्द्र प्र. लुइटेल ज्यूले मेरो लेखनमा सहयोग पुऱ्याउनु भयो, वहाप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

यो शोधका लागि आवश्यक सल्लाह र सुझाव दिनुहुने धनकुटा जिल्लाका जिल्ला शिक्षा कार्यालयका पदाधिकारीहरु, प्र.अ.हरु, वि.व्य.स. अध्यक्षहरु, शिक्षाविदहरु अभिभावकहरु जसले मलाई विभिन्न किसिमवाट तथ्यांक, सल्लाह, सुझाब दिएर सहयोग गर्नु भयो, वहाहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

लेखन कार्यको शुद्धा शुद्धिमा सहयोग गर्नु हुने तारानाथ मिश्र तथा कम्प्यूटर टाइपमा सघाउनुहुने साई कम्प्यूटरका भाई सिचन लाई पनि धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

अन्त्यमा यो शोधपत्रलाई मूल्यांकन गर्नका लागि शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विभाग सुकुना वहुमुखी क्याम्पस इन्द्रपुर मोरङ्गमा पेश गर्दछु ।

लक्ष्मी प्र. सापकोटा

शोधसार

"सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी सहभागिताले पारेको प्रभाव" शीर्षकमा यो शोधपत्र तयार गरिएको छ ।

यो शोधमा सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी सहभागिताको अध्ययन गर्ने क्रममा विद्यार्थीको संख्यात्मक अवस्थालाई आधार क्षेत्र वनाईएको छ । जनसंख्याको बढ्दो अवस्थामा विद्यार्थीहरुको संख्या दिनानुदिन बढ्दै गएको पाइन्छ, तर नगर क्षेत्रको सामुदायिक विद्यालयको प्रा.वि तहमा विद्यार्थी संख्या घट्दै जानु र संस्थागत विद्यालयमा बढ्दै जानुले शोधको समस्या सृजना भएको छ । सरकारको लगानी भएको सामुदायिक विद्यालयको क्षमता अभिवृद्धि, मानव संसाधन व्यवस्थापन गर्ने, नेतृत्वदायी भूमिकाको लागि पेशागत विकास गरी सामुदायिक विद्यालयलाई गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने थलोको रुपमा विकास गर्न यो शोधले सम्वन्धित क्षेत्रमा सुझाव पेश गर्ने भएकोले यसको विशेष औचित्य रहेको छ, यस शोधमा विद्यार्थी सहभागिताको अवस्था पहिचान गर्नु, विद्यार्थीको संख्यात्मक सहभागिता न्युन हुने कारण पत्ता लगाउनु, यसको प्रभाव विश्लेषण गुर्न र समस्या समाधनका लागि सुझाव दिनु सोधका उद्देश्यहरु रहेका छन् । धनकुटा नगरपालिका का तीन उच्च मा.वि. र ५ ओटा प्रा.वि हरुमा सिमित यो शोधमा वर्णनात्मक र विश्लेषणात्मक अनुसन्धान ढाँचाको प्रयोग गरिएको छ । यो शोधको सैद्धान्तिक खाकाको रुपमा फेडरिक टेलरको बैज्ञानिक व्यवस्थापनको सिद्धान्त, म्यारी पार्कर फोलेटको मानव सम्वन्ध सिद्धान्त र मास्लोको अभिप्रेरणाको सिद्धान्त प्रयोग गरिएको छ ।

शोधमा नगर क्षेत्रका सामुदायिक विद्यालयहरुमा विद्यार्थी सहभागिताको अवस्थाको पहिचान गर्न नमुनामा परेका ८ ओटा विद्यालयहरुको ५ ओटा शैक्षिक सत्रमा रहेका विद्यार्थी संख्या संकलन गरी विश्लेषण गरिएको । यसवाट वर्षैपिच्छे विद्यार्थी संख्या घट्दो आवस्थामा रहेको पाईएको छ । त्यसैगरी नमूनामा परेका ८ ओटा विद्यालयका प्र.अ. ८ जना, वि.व्य.स. अध्यक्ष ८ जना सम्वन्धित क्षेत्रका अभिभावक १० जना शिक्षाविद १० जना प्रत्येक विद्यालयवाट १ महिला र १ पुरुष शिक्षक गरी १६ जना समेत जम्मा ५२ जना व्यक्तिहरुसँग छलफल, भेटवार्ता तथा प्रश्नावली भराई जवाफ प्राप्त गर्ने तथा विद्यालयको भौतिक अवस्थाको अवलोकनवाट विद्यार्थी संख्याको न्यूनताको कारण, यसवाट पर्ने प्रभाव र विद्यार्थी संख्या बढाउने उपायहरुवारे सुझाव पेश गरिएको छ ।

सामुदायिक विद्यालयको पाठ्यक्रम समयसापेक्ष नभएको, व्यवस्थापन सुधार्न नसकिएको, मानव शंसाधन व्यवस्थापनमा कसैको ध्यान नगएको, विद्यालय समुदाय सम्वन्ध

सुदृढ वन्न नसकेको, अंग्रेजी शिक्षाको चाहना बढ्दै गएको कारण सामुदायिक विद्यालयमा दिनदिनै विद्यार्थी संख्या घट्दै गएको पाईयो । यसरी विद्यार्थी संख्या घट्दै जादा विद्यालयमा शिक्षकको दरबन्दी कट्ने, कम शिक्षकले धेरै ओटा कक्षा संचालन गर्नु पर्दा गुणस्तर कायम गर्न सकिदैन जसवाट दिनदिनै विद्यार्थी संख्या घट्ने र अभिभावकहरुको सामुदायिक विद्यालय प्रति वितृष्णा बढ्दै जान्छ । यो अवस्थामा विद्यालय सार्नु, गाभ्नु वा बन्द गर्ने अवस्था सिर्जना हुन जान्छ । यो समस्याको समाधानका लागि व्यवस्थापनमा आधुनिकिकरण, वालमैत्री कक्षा संचालन र व्यवस्थापन, पाठ्यक्रमको समयसापेक्ष परिमार्जन, शिक्षकहरुको क्षमताको विकास गर्नु पर्ने सुझावहरु दिइएको छ ।

विषय सूची

क.सं. पेज नं.

परिच्छेद : एक

परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याको कथन ४

१.३ अध्ययनको औचित्य ५

१.४ अध्ययनको उद्देश्यहरु ७

१.५. अनुसन्धानात्मक प्रश्नहरु ८

१.६ अध्ययनको परिसीमा ८

परिच्छेद : दुई

सैद्धान्तिक खाका र सम्वन्धित साहित्यको पुनरावलोकन

२.१ सैद्धान्तिक खाका १०

२.२ सम्बन्धित साहित्यहरुको पुनरावलोकन १४

२.३. अध्ययनको उपादेयता १७

परिच्छेद : तीन

अध्ययन विधि

३.१ अनुसन्धानात्मक ढाँचा १८

३.२. तथ्यांक संकलन प्रकृया १८

३.२.१ जनसंख्या १९

३.२.२ नमुनाको आकार १९

३.२.३ नमूना छनौट विधि १९

३.२.४ नमूना छनौटको आधार २०

३.३ अनुसन्धानका साधनहरु २०

३.४ तथ्यांकको स्रोत २२

३.५. तथ्यांक प्रस्तुति, विश्लेषण र व्याख्या २२

परिच्छेद : चार

तथ्यांकको विश्लेषण र व्याख्या

४.१	प्राथमिक तहमा विद्यार्थीको संख्यात्मक विवरण	२३
४.१.१	विद्यार्थी संख्या विवरण कक्षा (१-५) प्रा.वि	२३
४.१.२	विद्यार्थीको संख्यात्मक विवरण	२४
४.१.३	विद्यार्थीको संख्याको परिवर्तनको अवस्था	२५
४.२	विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या न्यूनताको कारण	२६
४.२.१	विद्यालय प्रशासनको विद्यालय प्रतिको उत्तरदायित्व	२६
४.२.२	शिक्षकहरुको पेशा प्रतिको धारणा	२७
४.२.३	सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको गुणस्तरको तुलना	२८
४.२.४	विद्यालय समुदाय बीचको सम्वन्ध	२९
४.२.५	समुदायवाट विद्यालयलाई प्राप्त सहयोग	३०
४.२.६	प्र.अ लाई शिक्षकहरुवाट हुने सहयोग विवरण	३१
४.२.७	तालिम प्राप्त शिक्षक विवरण	३१
४.२.८	विद्यालयमा आइपर्ने समस्या विवरण	३२
४.२.९	नेतृत्व र मानव संशाधन	३३
४.२.१०	संस्थागत विद्यालय लानुको कारण	३४
४.२.११	विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार	३७
४.३.	विद्यार्थी संख्याको न्यूनतावाट विद्यालयलाई पर्ने प्रभाव	३९
४.३.१	विद्यार्थी संख्याको न्यूनताले पार्ने प्रभाव	४१
४.४	सामूदायिक विद्यालयको विद्यमान अवस्थाको सुधारगर्ने उपायहरु	४३
४.४.१	विद्यालयको भावी योजना	४४
४.४.२	विद्यार्थी संख्या बढाउने उपाय	४७
४.४.३	मानवीय क्षमताको अभिवृद्धि	४७
४.४.४	विद्यालयको व्यवस्थापनमा सुधार	४८

परिच्छेद : पाँच

प्राप्ति, निश्कर्ष र सुझाव

५.१	प्राप्ति	५०
५.२	निष्कर्ष	५०
५.३	सुझाव	५१
	सन्दर्भ सूची	

तालिका सूची

विवरण	पेज नं.
विद्यार्थी संख्या विवरण कक्षा (१-५) प्रा.वि. तह	२३
विद्यार्थीको संख्यात्मक अवस्था	२४
विद्यार्थीको संख्याको परिवर्तनको अवस्था	२५
विद्यालय प्रशासनको विद्यालय प्रतिको उत्तरदायित्व	२६
पेशा प्रतिको धारणा	२७
गुणस्तरको तुलना	२८
विद्यालय समुदाय बीचको सम्वन्ध	२९
समुदायवाट विद्यालयलाई प्राप्त सहयोग	३०
प्र.अ लाई शिक्षकहरुवाट हुने सहयोग विवरण	३१
तालिम प्रप्त शिक्षक विवरण	३२
विद्यालयमा आइपार्ने समस्या विवरण	३२
नेतृत्व र मानव संशाधन	३३
संस्थागत विद्यालय लानुको कारण	३४
संस्थागत विद्यालय रोजाई विवरण	३५
जिम्मेवारी विवरण	३६
विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार	३८
बैठक बस्ने अवधि विवरण	३८
गुणस्तरका सवालमा छलफल विवरण	३९
विद्यार्थी संख्याको न्यूनतावाट विद्यालयलाई पर्ने प्रभाव	४०
वालवालिका पढाउने विद्यालय विवरण	४१
विद्यार्थी संख्याको न्यूनताले पार्ने प्रभाव	४२
विद्यालय सम्वन्धी जानकारी विवरण	४२
विद्यालय प्रतिकृया विवरण	४२
सुधारगर्ने उपाय विवरण	४३
विद्यमान् अवस्था सुधारको उपाय विवरण	४४
विद्यालयको भावी योजना	४४
योजना विवरण	४५
सामुदायिक विद्यालयको अवस्थाको अपेक्षाको विवरण	४६
विद्यार्थी संख्या बढाउने उपाय	४७
क्षमता अभिवृद्धि विवरण	४८
व्यवस्थापन सुधारको उपाय विवरण	४८

चित्र सूची

क्र.सं.	विवरण	पेज नं.
१.	विद्यार्थीको संख्यात्मक अवस्था	२५
२.	विद्यार्थीको संख्याको परिवर्तनको अवस्था	२६
३.	पेशा प्रतिको धारणा	२८
४.	गुणस्तरको तुलना	२९
५.	नेतृत्व र मानव संशाधन	३४
६.	संस्थागत विद्यालय लानुको कारण	३५
७.	संस्थागत विद्यालय रोजाई विवरण	३६
८.	जिम्मेवारी विवरण	३७
९.	विद्यार्थी संख्या को न्यूनतावाट विद्यालयलाई पर्ने प्रभाव	४०
१०.	विद्यालय प्रतिकृया विवरण	४३
११.	सामुदायिक विद्यालयको अवस्थाको अपेक्षाको विवरण	४७
१२.	विद्यार्थी संख्या बढाउने उपाय	४८

सम्वन्धित शब्दहरुको विस्तृत रुप

शै.स.	-	शैक्षिक सत्र
वि.व्य.स.	-	विद्यालय व्यवस्थापन समिति
प्र.अ.	-	प्रधानाध्यापक
जि.शि.का.	-	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
प्रा.वि.	-	प्राथमिक विद्यालय
पा.पु	-	पाठ्यपुस्तक
सि.उ	-	सिकाई उपलब्धि
नि.मा.वि.	-	निम्न माध्यमिक विद्यालय
मा.वि.	-	माध्यमिक विद्यालय
प्रा.शि.	-	प्राथमिक शिक्षक
नि.मा.शि.	-	निम्न माध्यमिक शिक्षक
मा.शि.	-	माध्यमिक शिक्षक
CAS	–	Continuous Assessment System
S.I.P.	-	School Improvement plan
P.T.A.	–	Parents' Teacher Association
CERID	–	Research Centre for Educational Innovation and Development

सन्दर्भ ग्रन्थ सूची

अधिकारी, गणेश (२०६४), *धनकुटा गौडा* अधिकृत संगम ।

अधिकारी, बलराम (२०६३), *प्रथमिक शिक्षाका शैद्धान्तिक पक्ष,* भोटाहिटी काठमाण्डौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

अर्याल,बैकुण्ठप्रसाद तथा साथीहरु (२०६२), *विद्यालय निरीक्षक प्रतियोगिता दिग्दर्शन,* पुतलीसडक, काठमाण्डौं : मकालु बुक्स एण्ड स्टेसनरी ।

अर्याल, सावित्री(२०६४), *शिक्षा र शिक्षकको दायित्व, शिक्षा,* सानोठिमी भक्तपुर : पाठ्यक्रम विकास केन्द्र ।

काफ्ले, वाशुदेव तथा साथीहरु (२०६०), *शैक्षिक योजना,* वागबजार काठमाण्डौं : भूँडी पुराण प्रकाशन ।

काफ्ले, वाशुदेव तथा साथीहरु (२०६२), *शैक्षिक प्रशासन र सुपरिवेक्षण,* भोटाहिटि काठमाण्डौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

काफ्ले, तेजप्रसाद (२०५७), *प्राथमिक बिद्यालय प्रधानाध्यापक तालिमको प्रभावकारीता एक अध्ययन:* अप्रकाशित शोध पत्र शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विभाग त्रि.वि.किर्तिपुर ।

कोइराला, विद्यानाथ र श्रेष्ठ चन्द्रबहादुर (२०६२),*शैक्षिक ब्यवस्थापन र संगठनात्मक ब्यवहार,* भोटाहिटी काठमाण्डौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

खनाल, पेशल (२०६४), *शैक्षिक अनुसन्धान पद्धति,* किर्तिपुर काठमाण्डौं : सनलाइट पब्लीकेशन ।

खनाल, मूकुन्दमणी र आचार्य सुशन (२०६३), *शिक्षाको वित्तिय अर्थशास्त्र* , पुतलिसडक काठमाण्डौं : मकालु प्रकाशन ।

गुरुङ्ग, श्री प्रसाद (२०६५), *सामुदायिक विद्यालयहरुमा प्राथमिक तह पुरा नगरी विद्यालय छोड्नुका कारणहरु,* अप्रकासित शोधपत्र,चितवन : शिक्षा सास्त्र केन्द्रिय विभाग त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

थापा, विजयकुमार तथा साथीहरु (२०५८), *व्यवस्थापन सूचना प्रणाली र मानव संसाधन व्यवस्थापन,* भोटाहिटी काठमाण्डौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

पाण्डे, अर्जुन बहादुर (२०६५), *समूदायमा हस्तान्तरण भएका प्रा.वि.हरुको आर्थिक लगानी तथा शैक्षिक उपलब्धि, वाराजिल्लाको एक अध्ययन* : अप्रकाशित शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

बरुवाल, पूष्पबहादुर (२०५६), *शिक्षण सुधारमा प्र. अ. को भूमिका काठमाण्डौ जिल्लाको एक अध्ययन:*अप्रकाशित शोध पत्र शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन विभाग त्रि.वि.किर्तिपुर ।

मुडवरी, नवराज र खनाल, श्रीप्रसाद (२०५९), *शैक्षिक अनुसन्धान पद्धतिको परिचय* कीर्तिपुर, काठमाण्डौं : क्षितिज प्रकाशन ।

मैनाली, रमेशप्रसाद (२०६१), *विद्यालय सुब्यस्थापनमा प्रधानाध्यापकले सामना गर्नुपर्ने कठिनाईहरु एक अध्ययन* : अप्रकाशित शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, पाठ्यक्रम तथा मूल्यांकन विभाग त्रि.वि. कीर्तिपुर ।

भट्टराई,सरस्वती (२०६५), *समुदायद्वारा ब्यवस्थापन गरिएका प्राथमिक बिद्यालयको स्रोत ब्यवस्थापन* :अप्रकाशित शोधपत्र शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, पाठ्यक्रम तथा मूल्यांकन विभाग , त्रि.वि. कीर्तिपुर ।

राष्ट्रिय योजना आयोग सिंहदरवार, *दशौं योजना* २०५९-२०६४ ।

राष्ट्रिय योजना आयोग सिंहदरवार, *तीन वर्षिय अन्तरिम योजना* २०६४-२०६७ ।

शर्मा, गोपिनाथ (२०५९),*नेपालका शिक्षा आयोगका प्रतिवेदनहरु,* पुतलीसडक काठमाण्डौं : मकालु बुक्स एण्ड स्टेसनरी ।

शर्मा, गोपीनाथ (२०६०), *नेपालमा शिक्षाको इतिहास भाग २,* पुतलीसडक काठमाण्डौं: मकालु बुक्स एण्ड स्टेसनरी ।

शिक्षा विभाग (२०५९), भक्तपूर *शिक्षाविभाग द्वारा गरिएको अध्ययन प्रतिबेदन,* सानोठिमी ।

Bush, T. (1995). *Theories of Education Management*. Liverpool Road. London: Paul Chapman Publishing.

Kerlinger, F. N. (1983). *Foundations of Behavioral Research*, Colhapur, Kamalanagar Delhi, Surjeet Publication.

Shrestha, K. (2003). *Management Transfer of Public School.* Kirtipur Formative Research Project .   Balkhu.

Shrestha, K. (2004). *Management Transfer of Public School*. Kirtipur Formative Research Project .   Balkhu.

Thapa, B. K.(2055). *Investment and output in school education*, Kathmandu, CERID .

अनुसूची-१

शिक्षकहरुलाई सोधिएको प्रश्नावली नमुना

१ तपाइको विद्यालयमा विद्यार्थीको संख्यात्मक अवस्था कस्तो छ

क ज्यादै कम

ख कम

ग सामान्य

घ धेरै

२ विद्यालय प्रशासन विद्यालय प्रति कतिको उत्तरदायी पाउनु भएको छ ?

क उत्तरदायी नभएको

ख सामान्य

ग उत्तरदायी छ

घ केही प्रतिक्रिया छैन

३ विद्यालय र समुदाय बीचको सम्वन्ध कस्तो पाउनु भएको छ ?

क न्यून

ख ठीकै

ग राम्रो

घ नराम्रो

४ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको गुणस्तर बीच कस्तो फरक पाउनु भएको छ ?

क सामुदायिक विद्यालयको राम्रो छ

ख संस्थागत विद्यालयको राम्रो छ

ग फरक छैन

घ तुलना गर्न मिल्दैन

५ शिक्षक पेशाप्रति कति सन्तुष्ट हुनु हुन्छ ?

क ज्यादै सन्तुष्ट

ख सन्तुष्ट

ग कमसन्तुष्ट

घ असन्तुष्ट

६ सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या घट्दा कस्तो असर पर्छ ?

क शिक्षक दरवन्दी कट्छ

ख सरकारको लगानी खेर जान्छ

ग कुनै फरक पर्दैन

घ स्कुल सार्नु वा गाभ्नु पर्छ

७ घट्दो अवस्थाको विद्यार्थी संख्यालाई बढाउन कुनै सुझाव दिनुहुन्छ कि ?

क वालमैत्री कक्षा संचालन हुनुपर्छ

ख अंग्रेजीको पाठ्यपुस्तक थप्नु पर्छ

ग समुदाय सम्वन्ध वढाउनु पर्छ

घ अन्य भए ....

अनुसूची-२

प्रधानाध्यापकहरुलाई सोधिएको प्रश्नावली नमुना

१. तपाईँको विद्यालयमा प्राथमिकतहमा विद्यार्थी संख्याको संख्यात्मक अवस्था कस्तो छ ?
   (क) अतिन्यून (ग) ठीकै
   (ख) न्यून (घ) धेरै

२. विगत ४ वर्ष र हाल सम्म तपाइको विद्यालयमा विद्यार्थीको संख्यात्मक अवस्था कस्तो छ ?
   (क) बढ्दो (ग) घटबढ नभएको
   (ख) घट्दो (घ) अन्य

३. शिक्षक संख्या कति छ ?
   (क) ३ वा सो भन्दा कम (ग) ५ जना
   (ख) ४ जना (घ) ५ भन्दा बढी

४. शिक्षकहरुले लिएको तालिमको अवस्था कस्तो छ ?
   (क) सवै तालिम प्राप्त (ग) तालिम अप्राप्त वढी
   (ख) तालिम प्राप्त र अप्राप्त वरावरी (घ) सवै तालिम अप्राप्त

५. तपाइले विद्यालयमा भोग्नु भएको समस्याहरु के के हुन् ?
   (क) राजनैतिक दवाव (ग) समूह कार्य गराउन नसकिएको
   (ख) बन्द हड्ताल (घ) समय अपर्याप्त

६. नेतृत्व र मानव शंसाधन विकास सम्वन्धमा तपाइको धारण कस्तो छ ?
   (क) केही जानकारी छैन (ग) जानकारी भएपनि कार्यान्वयन गर्न सकिन्न
   (ख) सामान्य जानकारी छ (घ) जानकारी पनि छ कार्यान्वयन पनि गर्छु

७. सामुदायिक विद्यालयको प्राथमिकतहमा विद्यार्थी संख्या घट्दो अवस्थामा छ यस सम्वन्धमा के गर्नु पर्ला ?
   (क) यो अवस्था छोडी दिने (ग) समुदायको पहल हुनुपर्छ
   (ख) विद्यालयको पहल हुनु पर्छ (घ) सरकारी पहल हुनुपर्छ

८. विद्यालयको भावी योजना के छ ?

(क) कुनै योजना छैन (ग) कक्षाकोठा थप्ने

(ख) पाठ्यपुस्तक थप गरी समय सापेक्ष वनाउने (घ) भर्ना अभियान चलाउने

९. शिक्षक स्टाफ वाट सोचे जति सहयोग पाउनु हुन्छ ?

(क) सामान्यत सधै (ग) कहिले काही मात्र

(ख) सहयोग हुदैन (घ) सधै

१०. समुदायवाट विद्यालयलाई कुनै सहयोग हुनछ कि हुदैन

(क) हुन्छ

(ख) हुदैन

ग)केही

११. शिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धिको कुनै योजना छ कि छैन ।

(क) छ

(ख) छैन

ग)केही

छ भने कस्तो,

छैन भने किन ?

१२. सामुदायिक विद्यालयको विद्यमान घट्दो वि व्य. को अवस्था प्रति तपाईको महत्व पूर्ण सुझाव के छ ?

अनुसूची-३

अभिभावकहरुलाई सोधिएको प्रश्नावली नमुना

१. तपाईले आफ्ना नानीहरु कुन विद्यालयमा पढाउनुहुन्छ ।

(क) सामुदायिक

(ख) सस्थागत

सामुदायिक भए किन ?

संस्थागत भए किन ?

२. सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षा निशुल्क छ विभिन्न प्रकारका छात्रवृतिहरु पनि पाइन्छ तर सामुदायिक विद्यालयमा नपढाएर किन आफ्ना नानीहरु संस्थागत विद्यालयमा पढाउनु हुन्छ ।

(क) सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर राम्रो छैन

(ख) अंग्रेजी माध्यम समयको माग हो

(ग) छरछिमेक सवैले संस्थागत विद्यालय पढाउछन्

(घ) सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन ठीक छैन

३. सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा तपाइको छोराछोरीको पढाइको कुन पक्षमा अन्तर पाउनु भएको छ ?

(क) पढाइमा

(ख) नतिजामा

(ग) अनुशासनमा

(घ) पोशाकमा

४. आफ्नो वालवालिकाको पठनपाठन वारे वुझ्न विद्यालयमा वर्षको कति पटक जानु हुन्छ ।

(क) २ पटक वा सो भन्दा कम

(ख) ३ पटक

(ग) ३ पटक भन्दा बढी

(घ) जाने गरेको छैन

५. सामुदायिक विद्यालय कस्तो भएमा आफ्ना नानीहरु त्यँहा पढाउनु हुन्छ ।

(क) पठनपाठन नियमित भएमा

(ख) पढाइको माध्यम अंग्रेजी भएमा

(ग) थप पाठ्यपुस्तकहरुको पठन पाठन भएमा

(घ) व्यवस्थापन सुधार भएमा

अनुसूची-४

वि.व्य.स. अध्यक्षहरुलाई सोधिएको प्रश्नावली नमुना

१. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार वारेमा शिक्षा नियमावलीमा भएको प्रावधानहरु तपाईँलाई कतिको जनाकारी छ ?

(क) प्रशस्त जानकारी छ सोही वमोजिम काम गरिन्छ

(ख) थोरै मात्रामा जानकारी छ

(ग) जानकारी छैन अनुभव र सरसल्लाहले काम गरिन्छ

२. वि.व्य.स. वैठक सामान्यतयामा कति अवधिमा वस्ने गर्छ ?

(क) प्रत्येक २ महिनाको १ पटक

(ख)समस्या उत्पन्न भएमा

(ग) नियमित बस्छ तर औपचारिक हुदैन

(घ) अन्य

३. वैठकमा शैक्षिक गुणस्तर समवन्धी छलफल हुन्छ कि हुदैन ?

(क) हुन्छ ?

(ख) हुदैन ?

(ग)केही

४. विद्यालयको व्यवस्थापन सुर्धान के गर्नु पर्छ ?

(क) प्रधानाध्यापक लगायत शिक्षकलाई तालिम दिनु पर्छ

(ख) प्रधानाध्यापकलाई अधिकार सम्पन्न वनाउनुपर्छ

(ग) अभिभावकले विद्यालय प्रति चासो देखाउनु पर्छ

(घ) सम्वन्धित सवैको दृढ इच्छा हुनु पर्छ

५. सामुदायिक विद्यालय छाडेर अभिभावकहरुले छोरा छोरी संस्थागत विद्यालयमा पढाएको प्रति तपाइको के धारणा छ ?

(क) सामुदायिक विद्यलयको गुणस्तर नभएर

(ख) जनताको शिक्षामा लगानी वढाउने चासो

(ग) विद्यालय समुदायको सम्वन्ध राम्रो नभएर

(घ) अन्य

६. सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या वढाउन के गर्नु पर्ला ?

(क) स्तरीय पाठ्यक्रम राख्नु पर्छ

(ख) अध्यापनको माध्यम अंग्रेजी राख्नु पर्छ

(ग) विद्यालय व्यवस्थापनमा सुधार गर्नु पर्छ

(घ) विद्यार्थी संख्या नै बढाउन सकिदैन

७. मानवीय क्षमता अभिवृद्धि प्रति तपाईको धारणा के छ ?

(क) अभिवृद्धि गर्नु पर्छ

(ख) पर्याप्त छ

(ग) कुनै प्रतिक्रिया छैन

८. सामुदायिक विद्यालयमा घट्दो विद्यार्थी संख्याले कस्तो अवस्था सिर्जना गर्छ ?

(क) शिक्षक दरवन्दी घट्छ

(ख) स्कुल बन्द गर्नु पर्छ

(ग) केही हुदैन

(घ) अन्य ....

अनुसूची-५

शिक्षाविद हरुलाई सोधिएको प्रश्नावली नमुना

१. हाल सामुदायिक विद्यालयको प्राथमिक तहको प्रति कति जानकार हुनुहुन्छ ।

(क) कुनै जानकारी छैन

(ख) अलिअलि जानकारी छ

(ग) सामान्य जनाकारी छ

(घ) पूर्ण जानकार छु

२. यो अवस्था प्रति कति सन्तुष्ट हुनुहुन्छ ?

(क) असन्तृष्ट

(ख) कम सन्तुष्ट

(ग) पूर्ण सन्तृष्ट

(घ) अन्य भए

३. सामुदायिक विद्यालयको यो अवस्था प्रति कसलाई जिम्मेवार ठान्नु हुन्छ ?

(क) विद्यालय व्यवस्थापन

(ख) प्र.अ. तथा शिक्षक

(ग) अभिभावक

(घ) शिक्षा प्रणाली

४. सामुदायिक विद्यालयको शिक्षा निशुल्क छ, विभिन्न प्रकारका छात्र वृतिहरुको व्यवस्था गरिएको भएपनि किन अभिभावकहरुले आफ्ना नानीहरु संस्थागत विद्यालयमा पठाउछन् ?

(क) सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर नभएर

(ख) समयको माग

(ग) अंग्रेजी शिक्षाको मोह

(घ) शिक्षामा लगानी गर्ने चासो

५. सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या बढाउन के गर्नु पर्ला? महत्वपूर्ण सुझाव भए

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

अनुसूची-६

नमुना छनौटमा परेका प्र.अ. र अध्यक्षहरुको नामावली

विद्यालय	प्र.अ.	अध्यक्ष
आत्मारा प्रा.वि.	विनय राई	राम ब. राई
बालमन्दिर प्रा.वि.	टिकाराम श्रेष्ठ	राम गोपाल श्रेष्ठ
भाषा उच्च मा.वि.	हरि प्रसाद घिमिरे	धन केशर खड्का
चुलिबन प्रा.वि.	विजय मिश्र	सुर्य ब. राई
गणेश प्रा.वि.	राम चन्द्र गुरागाई	हरि प्रसाद श्रेष्ठ
गोकुण्डेश्वर उ.मा.वि.	महानन्द पोखेल	देव बहादुर खड्का
गोकुण्डेश्वर वा.उ.मा.वि.	मोहन कृष्ण श्रेष्ठ	डिल्लिश्वर दर्नाल
सरस्वती प्रा.वि.	अच्युता पोखेल	दोजराज बास्तोला

नमुना छनौटमा परेका शिक्षकहरुको नामावली

विनय राई	विमला पोखेल
टिकाराम श्रेष्ठ	प्रेम कुमारी श्रेष्ठ
चेथनाथ वाग्ले	राधिका गुरागाई
सुमन बसेल	बिन्दु गुरागाई
रामचन्द्र गुरागाई	सरस्वती श्रेष्ठ
विष्णु क्षेत्री	जमुना अधिकारी
शिव पोखेल	रमला श्रेष्ठ
सन्जीव पोखेल	सुशिला नेपाल

अनुसूची-७

नमुना छनौटमा परेका अभिभावकहरुको नामावली

रमेश श्रेष्ठ	दिपकला लिम्बू
हरि बहादुर राई	दिनेश निरौला
उमा भण्डारी	गणेश खत्री
होम नाथ निरौला	संजय वि.क.
डम्बर भुजेल	संजोक शाक्य

नमुना छनौटमा परेका शिक्षाकर्मीहरुको नामावली

जनार्दन घिमिरे	कृष्ण प्र. वस्ती
कृष्णा श्रेष्ठ	द्रोण गुरागाई
नारायण जोशी	निरन्जन वस्ती
रमेश दाहाल	रियन्द्र गुरागाई
इश्वरी ओझा	मोहन राई

अनुसूची-८

विद्यालय अवलोकन फारम

क्र.सं.	विवरण	छैन	कमजोर	सामान्य	उत्तम
१	विद्यालयको भवन संख्या				
२	कक्षा कोठाको अवस्था				
३	खेल मैदानको अवस्था				
४	खानेपानीको अवस्था				
५	शौचालयको अवस्था				
६	विद्यालय कम्पाउण्डको अवस्था				
७	विद्यालयमा विद्युत सेवा				
८	विद्यालयमा टेलिफोन सेवा				
९	पुस्तकालयको व्यवस्था				
१०	शैक्षिक सामग्रीको उपलब्धता				
११	विद्यार्थी संख्याको अनुपातमा फर्निचरको उपलब्धता				
१२	कक्षा कोठा व्यवस्थापन				
१३	विद्यालयको आफ्नो स्वामित्वको जग्गा जमिन				
१४	खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था				
१५	शिक्षकहरुको लागि कार्य कक्ष				

अनुसूची-९

शिक्षक दरबन्दी तथा विद्यार्थी विवरण फारम

शिक्षक संख्या- ....   कुल संचालित कक्षा संख्या - ....

	स्थायी	करार	अस्थायी	निजी	राहत	अन्य
पुरुष						
महिला						

विद्यार्थी विवरण - ....   शैक्षिक सत्र - ....

	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५			कुल १-५
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
भर्ना संख्या																
परीक्षामा सम्मिलित संख्या																
उत्तिर्ण संख्या																
स्थानान्तरण लिएर जाने संख्या																